

MECHANISM OF OPERATIONAL EXPENSES MANAGEMENT OF LUMBER SUPPLY COMPANIES OF UKRAINE: ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT

Gayduchok T.

assistant Professor

Zhitomir National Agroecological University, Ukraine

Mostepaniuk V.

assistant Professor

Zhitomir National Agroecological University, Ukraine

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛІСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: ОБЛІКОВЕ ТА АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Гайдучок Т. С.

доцент

Житомирський національний агроекологічний університет, Україна

Мостепанюк В. А.

доцент

Житомирський національний агроекологічний університет, Україна

Abstract

The article covers the analysis of current status of Ukrainian lumber supply companies. Conducted comprehensive study of operating expenses of lumber supply industry showed that problem of cost management in lumber supply companies, information source of which is accounting data and financial analysis, becomes especially important in country's difficult economic situation.

Анотація

В статті проаналізовано сучасний стан ведення лісового господарства України. Проведено комплексний аналіз операційних витрат підприємств лісової галузі та встановлено, що в умовах складної економічної ситуації гостро постає проблема управління витратами підприємств лісового господарства, інформаційним забезпеченням якого є дані бухгалтерського обліку та економічного аналізу.

Keywords: expenses, analysis, lumber supply, cost management, accounting, operational activity.

Ключові слова: витрати, аналіз, лісове господарство, управління, облік, операційна діяльність

Сучасні стан економіки України потребує суттєвих змін у системі господарювання та створення нових систем управління. Для вирішення цієї проблеми важливого значення доцільно надати обліково-аналітичному забезпеченню управління витратами підприємства, особливо від операційної діяльності. Для управління господарською діяльністю підприємства потрібні не просто дані про витрати, а інформація про витрати за об'єктами діяльності підприємства, які потребують визначення вартості використаних пов'язаних з ними ресурсів.

Важливою умовою успішної господарської діяльності є досягнення оптимального рівня витрат, внаслідок чого буде зростати конкурентоспроможність та стане реальним досягнення довгострокового економічного зростання потенціалу.

Для збереження і покращення загальної прибутковості підприємства необхідно знати розміри витрат на будь-який момент по окремих об'єктах обліку. Облік витрат надає цю інформацію, допомагає контролювати витрати, встановлюючи критерії ефективності господарської діяльності. Контроль витрат на кожен період часу надає інформацію про ефективність діяльності підприємства. Вона показує, на якій ділянці потрібно вжити заходів для

того, щоб привести витрати у відповідність до створення ними доходів [1]

Лісове господарство України відноситься до господарських комплексів, що мають стратегічне значення для національної економіки, охоплює усі процеси, що пов'язані з відтворенням та використанням стратегічного ресурсу – лісу. Згідно зі ст. 1 Лісового кодексу України, ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та розташуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах [2]. У структурі економіки України внесок лісового господарства незначний: його частка у 2015 р. становила лише 0,55% від сумарного внутрішнього валового продукту [3]. Тому одним із основних завдань на шляху реалізації сучасної моделі економічного зростання держави є розвиток національного ринку із збалансуванням його внутрішньої і зовнішньої складових за умови випереджального зростання внутрішнього споживання. Проте пріоритетним завданням є пошук шляхів самостійного виживання державних лісогосподарських підприємств на основі реальної оцінки їх кон-

курентної позиції на ринку та обґрунтування адекватних рішень відповідно до поточної та перспективної ринкової кон'юнктури [4].

Зважаючи на клімат та родючість землі, розвиток лісового господарства в Україні не мав би бути проблемою для влади та суспільства. Однак, тут постійно виникають питання, про які, на жаль, говорять не часто [5].

Загальна площа лісового фонду України становить – 10,4 млн. га, із яких вкритих лісовою рослинністю – 9,6 млн. га. Загалом, 15,9% площі країни вкриті лісами. Цей показник зростає: за 50 років площа лісів зросла на 21%, майже втричі зріс запас деревини – його оцінюють в межах 2102 млн. м³. Але цього недостатньо. За показником лісистості території, Україна належить до малолісних країн Європи. У багатьох країнах світу цей показник

значно вищий. Так, за даними ФАО, у Фінляндії лісистість складає 58,9%, у Швеції – 67,7%, в Німеччині – 29%, у Франції – 28,7%, в Італії – 21,2%, в Канаді – 26,6%, у США – 32,7%, в Росії – 50,5%.

Державні ліси України не виснажені, так як запас деревини на 1 гектар становить близько 240 м³ (сьоме місце в Європі, в Польщі – 219 м³, в Білорусі – 183 м³, в Швеції – 119 м³). Загалом по Україні цей показник нижчий і становить 218 м³ за рахунок насамперед лісів реформованих сільгосппідприємств, які зріджені та знаходяться в складному санітарному стані [6].

Лісосировинна база відіграє важливу роль у розвитку економіки України. Загальні економічні характеристики лісового фонду наведено в табл. 1.

Таблиця 1. - Характеристика лісового фонду України

Площа земель лісового фонду, тис. га	10424,4
Лісистість, %	15,90
Загальний запас деревостанів, млн. м ³	2102,0
Загальний річний приріст запасу, млн. м ³	34,95
Середній запас деревини на 1 га, м ³	218,00
Середній приріст запасу на 1 га, м ³	3,80

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

Пріоритетними напрямками розвитку підприємств лісового господарства України є насамперед лісорозведення та лісовідновлення, поліпшення якісного складу лісів, охорона та захист лісу, проведення рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, рубок головного користування, мисливське господарство, переробка деревини, розвиток лісової інфраструктури [7].

Сучасний стан лісового господарства України має певні характерні ознаки, які суттєво відрізняють дану сферу економіки від подібних галузей в європейських країнах, зокрема:

- відносно низький середній рівень лісистості території країни; зростання лісів у різних природних зонах (Полісся, Лісостеп, Степ, Українські Карпати та гірський Крим), що мають істотні відмінності щодо лісорослинних умов, методів ведення лісового господарства, використання лісових ресурсів та корисних властивостей лісу;

- переважно екологічне значення лісів та висока їх частка (до 50%) з обмеженим режимом використання;

- високий відсоток заповідних лісів (14,3%), який має стійку тенденцію до зростання;

- історично сформована ситуація з закріпленням лісів за численними постійними лісокористувачами (для ведення лісового господарства ліси надані в постійне користування більш ніж п'ятдесяти міністерствам, відомствам і організаціям);

- значна площа лісів зростає у зоні радіоактивного забруднення;

- половина лісів України є штучно створеними і потребують посиленого догляду;

- близько 0,5 млн. гектарів лісів не надані в користування, перебувають на землях запасу у незадовільному стані (самовільно вирубуються, гинуть від пожеж, хвороб, шкідників тощо);

- невизначене правове підпорядкування понад 400 тис. гектарів полезахисних лісових смуг, під захистом яких перебуває близько 13 млн. гектарів ріллі;

- матеріальна база лісової науки й освіти не відповідає світовому рівню [8].

Основні показники ведення лісового господарства за 2010–2015 рр. (табл. 2) свідчать про те, що за цей період підприємства лісового господарства працювали стабільно, на що вказують зростання обсягів виробництва продукції, надання робіт та послуг, заготівля ліквідної деревини, зменшення площі рубок лісу [9].

Таблиця 2. - Основні показники ведення лісового господарства України

Показники	Роки						Темп приросту 2015 / 2010, %
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Обсяги продукції, робіт та послуг лісового господарства (у фактичних цінах), млн. грн.	4097,7	5674,8	5911,6	6363,9	7739,9	10803,1	263,64
Обсяг заготівлі ліквідної сировини, тис. м ³	16146	17510	17507	18022	18333	19268	119,34
Обсяг експорту круглого лісу, тис. м ³	2934,8	3008,9	3019,4	3453,9	3518,2	3009,5	102,54
Обсяг незаконних рубок, тис. м ³	15,1	18,7	12,1	14,0	11,2	32,3	213,91
Площа вкрита лісом, тис. га	9677,2	9683,3	9683,3	9691,0	9695,2	9698,9	100,22
Площа рубок лісу та заходів, тис. га	402,2	421,8	417,0	415,4	382,6	399,3	99,25
Площа відтворення лісів, тис. га	70,1	72,4	70,1	67,7	58,0	60,4	86,16
Обсяг фінансування з державного бюджету, млн. грн.	454,2	565,8	639,9	637,3	485,2	0,0	x

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України

При цьому за аналізований період обсяг лісогосподарської продукції збільшився на 6705,4 млн. грн., майже у 3,0 рази. Таке зростання пов'язане зі збільшенням обсягу заготівлі деревини, другорядних лісових матеріалів та продукції побічного лісокористування, а також зі зростанням цін на продукцію. Різке нарощування в 2014 та в 2015 роках спричинене введенням ПДВ та суттєвим збільшенням попиту на деревну продукцію, особливо – на дрова.

Зважаючи на значні показники формування національного добробуту, гостро постає проблема управління витратами лісогосподарських підприємств, інформаційним забезпеченням якого є дані бухгалтерського обліку та аналізу витрат.

Облік витрат посідає визначальне місце в обліково-аналітичному процесі підприємства, оскільки на ньому базуються економічні показники виробництва продукції. Відповідно до національного законодавства, витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [10].

У міжнародних стандартах не має окремого стандарту, який би чітко регламентував методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття її у фінансовій звітності. Але поняття «витрати», їх визнання, оцінка та класифікація розкривається в Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів, IASC № 1 «Подання фінансових звітів», IASC № 2 «Запаси», IASC № 16 «Основні засоби» [11].

У Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів витрати розглядаються як зменшення економічних вигод протягом обліко-

вого періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам [12].

Отже, враховуючи застосування національного та міжнародного досвіду щодо відображення витрат та формування інформації щодо них дає можливість достовірно та повно представити витрати та дає можливість користувачам приймати ефективні управлінські рішення. При цьому, не менш важливим є застосування єдиного підходу до розглядання витрат підприємства, що здійснюють різні види діяльності із зазначенням галузевих особливостей суб'єкта господарювання.

Згідно з Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [13]. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають, що операційна діяльність – це основна діяльність суб'єкта господарювання, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю.

Операційна діяльність підприємств лісового господарства – це основна діяльність, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю. До витрат операційної діяльності підприємств лісового господарства відносяться витрати основної діяльності, до яких включається собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг), адміністративні витрати та витрати на збут. На підприємствах лісового господарства основна діяльність включає основне виробництво, допоміжне виробництво та непромислове виробництво (табл. 3).

У лісовому господарстві організацію обліку витрат на основне виробництво необхідно будувати

з урахуванням особливостей виробничого циклу, методу організації виробництва, порядку використання сировини і матеріалів, виробничої струк-

тури, стану нормативної документації, а також організації облікового процесу на підприємстві та рівня його комп'ютеризації [14].

Таблиця 3. - арактеристика основної діяльності підприємств лісового господарства

Вид діяльності	Характер робіт
Основне виробництво	<ul style="list-style-type: none"> • штучне лісовідновлення; • лісорозведення на землях, непридатних для використання в сільському господарстві (яри, балки, піски тощо); • полезахисне лісорозведення (за договорами); • створення лісонасінневої бази (лісонасінневих плантацій, ділянок); • лісогосподарські заходи з формування високопродуктивних насаджень; • будівництво доріг лісогосподарського призначення; • гідро-, лісомеліорація та лісоосушення; • заготівля лісового насіння; • лісогосподарські заходи, які включають послуги з охорони праці та відтворення диких тварин; • природне лісовідновлення; • охорона лісів від пошкоджень, самовільних рубок; • заходи з охорони лісів від пожеж; • заходи із захисту лісів від шкідників і хвороб; • лісозаготівлі на лісосіках головного користування, рубках догляду за лісом, санітарних рубках; • інші виробництва: деревообробка, лісохімія, видобуток живиці, виробництво товарів з відходів, виробництво консервів, побічне користування, сільське господарство
Допоміжне виробництво	<ul style="list-style-type: none"> • виробництво теплової енергії; • утримання електроенергетичного господарства; • ремонтно-механічні майстерні; • утримання й експлуатація автотранспортного парку, гужового транспорту; • утримання лісових доріг лісогосподарського призначення; • утримання й експлуатація спеціальних машин; • промислове водопостачання; • утримання й експлуатація навантажувально-розвантажувальних та інших механізмів на нижніх складах; • утримання й експлуатація деревообробних верстатів; • експлуатація водного флоту
Непромислове виробництво	<ul style="list-style-type: none"> • невідомчий транспорт; • житлово-комунальне господарство; • культурно-побутові заклади; • підсобні сільськогосподарські підприємства, які не беруть участі у виробництві товарної продукції

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [15], на підприємствах лісового господарства внесено значні зміни в методологію обліку витрат виробництва.

Необхідною запорукою ефективного планування, обліку, аналізу, контролю та управління витратами в цілому є їх обґрунтована класифікація, тобто розподілення витрат на певні класи із урахуванням загальних критеріїв та об'єктивних зв'язків між ними [16]. Для лісогосподарських підприємств, як і для промисловості в цілому, найбільшу питому вагу становлять операційні витрати.

Під операційними витратами (собівартість) розуміються виражені в грошовій формі витрати трудових, матеріальних, нематеріальних, фінансових ресурсів на здійснення операційної діяльності.

Згідно з П(С)БО 16 «Витрати», витрати операційної діяльності групуються за такими елементами: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати [17].

На основі статистичних даних Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства, було досліджено динаміку операційних витрат лісогосподарських підприємств за 2013-2015 роки. Щодо стану лісового господарства Житомирщини, то загальна площа земель лісового фонду області за даними державного обліку склала 1089,5 тис. га, у тому числі земель, вкритих лісовою рослинністю – 657,7 тис. га. Житомирщина є регіоном з найбільшою площею земель лісового фонду. Її ліси займають 10% лісового фонду України. Лісистість області складає 31,0%, що на 15,4 в.п. перевищує середній показник по Україні. По території області ліси та лісовкриті площі розташовані нерівномірно, так, у північних районах

сконцентровані їх найбільші масиви (в Овруцькому – 21,2% площі земель лісового фонду області, Олевському – 15,1%) [18].

Для даного дослідження було обрано підприємства, які репрезентують північну, найбільш лісисту частину Житомирщини, а саме: ДП «Коростишівське лісове господарство»,

ДП «Лугинське лісове господарство», ДП «Овруцьке лісове господарство», ДП «Малинське лісове господарство», ДП «Радомишльське лісомисливське господарство».

У таблиці 4 представлено динаміку операційних витрат вищезгаданих підприємств за останні 3 роки.

Таблиця 4. -Аналіз динаміки операційних витрат лісогосподарських підприємств Поліського регіону України за 2013 – 2015 рр., тис. грн.

Підприємство	Роки			Абсолютне відхилення		
	2013	2014	2015	2014 / 2013	2015 / 2013	2015 / 2014
ДП «Коростишівське лісове господарство»	48117	64045	81950	15928	33833	17905
ДП «Лугинське лісове господарство»	41428	54179	72856	12751	31428	18677
ДП «Овруцьке лісове господарство»	46215	60188	79809	13973	33594	19621
ДП «Малинське лісове господарство»	51674	60830	86389	9156	34715	25559
ДП «Радомишльське лісомисливське господарство»	56643	71544	104336	14901	47693	32792

Джерело: складено за публічними даними підприємств

Проведений аналіз показав, що для всіх підприємств характерною є стабільна тенденція до збільшення обсягів операційних витрат. За досліджуваний період темп приросту складав від 67 до 84 відсотків.

В продовження комплексного аналізу операційних витрат важливим є вивчення структури операційних витрат за елементами. Наведені показники у табл. 5 показують, що питома вага елементів

витрат є нерівномірною як по підприємствах, так і в межах досліджуваних років. Традиційно, найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати, відсоток яких у собівартості продукції коливається від 29 до майже 47 відсотків, що можна пояснити насамперед, ціновою політикою на ресурси, що затрачаються.

Таблиця 5. - Обсяг і структура витрат лісогосподарських підприємств Поліського регіону України за період 2013 – 2015 рр.

Підприємство	Одиниця виміру	2013 р.					2014 р.					2015 р.				
		Матеріальні затрати	Витрати на оплату	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація	Інші операційні витрати	Матеріальні затрати	Витрати на оплату	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація	Інші операційні витрати	Матеріальні затрати	Витрати на оплату	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація	Інші операційні витрати
ДП «Коростишів- ське лісове господарство»	тис. грн.	15377	13985	4954	764	13037	22257	15685	5582	959	19562	25810	22160	6401	1157	26422
	%	31,96	29,06	10,30	1,59	27,09	34,75	24,49	8,71	1,50	30,54	31,49	27,04	7,81	1,41	32,24
ДП «Лугинське лісове господарство»	тис. грн.	15329	11258	4199	2796	7846	23298	12174	4541	3149	11017	29199	17707	6605	1292	18053
	%	37,00	27,17	10,14	6,75	18,94	43,00	22,47	8,38	5,81	20,33	40,08	24,30	9,06	1,77	24,78
ДП «Овруцьке лісове господарство»	тис. грн.	14430	14205	5042	2090	10448	21091	17448	6426	3242	11981	24924	23319	8819	2299	20448
	%	31,22	30,74	10,91	4,52	22,61	35,04	28,99	10,68	5,39	19,90	31,23	29,22	11,05	2,88	25,62
ДП «Малинське лісове господарство»	тис. грн.	23526	13683	5028	1349	8088	28527	15689	5523	1659	9432	34776	27725	6548	2852	14488
	%	45,53	26,48	9,73	2,61	15,65	46,90	25,79	9,08	2,73	15,50	40,25	32,09	7,58	3,30	16,77
ДП «Радомишль- ське лісо- мисливське господарство»	тис. грн.	16264	17570	7062	1836	13911	26860	18922	6972	2952	15838	43336	27411	10224	3002	20363
	%	28,71	31,02	12,47	3,24	24,56	37,54	26,45	9,74	4,13	22,14	41,53	26,27	9,80	2,88	19,2

Джерело: складено за публічними даними підприємств

Наступним етапом аналізу витрат операційних лісогосподарських підприємств є оцінка ефективності їх формування, яку можна визначити співвідношенням величини понесених операційних витрат та отриманого прибутку або ж доходу. Ос-

новними показниками, які необхідно були визначені в ході такого аналізу є рівень витрат операційної діяльності, витратовіддача та рентабельність витрат. Результати розрахунків наведено у таблиці 6.

Таблиця 6. - Аналіз ефективності операційних витрат лісогосподарських підприємств Поліського регіону України за 2013 – 2015 рр.

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.
ДП «Коростишівське лісове господарство»			
Чистий дохід, тис грн.	50175	67305	82295
Сума операційних витрат, тис. грн.	48117	64045	81950
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	368	2749	1716
Рівень витрат операційної діяльності, %	95,90	95,16	99,58
Витратовіддача, %	104,28	105,09	100,42
Рентабельність операційних витрат, %	0,76	4,29	2,09
ДП «Лугинське лісове господарство»			
Чистий дохід, тис грн.	41937	54891	77287
Сума операційних витрат, тис. грн.	41428	54179	72856
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	598	821	5521
Рівень витрат операційної діяльності, %	98,79	98,70	94,27
Витратовіддача, %	101,22	101,31	106,08
Рентабельність операційних витрат, %	1,44	1,51	7,58
ДП «Овруцьке лісове господарство»			
Чистий дохід, тис грн.	54986	64029	88733
Сума операційних витрат, тис. грн.	46215	60188	79809
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	179	1201	11039
Рівень витрат операційної діяльності, %	84,05	94,00	89,94
Витратовіддача, %	118,98	106,38	111,18
Рентабельність операційних витрат, %	0,39	1,99	13,83
ДП «Малинське лісове господарство»			
Чистий дохід, тис грн.	53471	64323	95080
Сума операційних витрат, тис. грн.	51674	60830	86389
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	590	1152	7014
Рівень витрат операційної діяльності, %	96,64	94,57	90,86
Витратовіддача, %	103,48	105,74	110,06
Рентабельність операційних витрат, %	1,14	1,89	8,12
ДП «Радомишльське лісомисливське господарство»			
Чистий дохід, тис грн.	61426	76905	116269
Сума операційних витрат, тис. грн.	56643	71544	104336
Прибуток операційної діяльності, тис. грн.	4095	2236	8087
Рівень витрат операційної діяльності, %	92,21	93,03	89,74
Витратовіддача, %	108,44	107,49	111,44
Рентабельність операційних витрат, %	7,23	3,12	7,75

Джерело: складено за публічними даними підприємств

Дані таблиці 6 вказують на те, що рівень витрат досліджуваних підприємств суттєво відрізняється для аналізованих підприємств. Так, у ДП «Коростишівське лісове господарство» рівень витрат зріс із 95% до 99%, а у ДП «Овруцьке лісове господарство» із 84% до 90%, що беззаперечно є негативним чинником операційної діяльності. Для ДП «Лугинське лісове господарство», ДП «Малинське лісове господарство» та ДП «Радомишльське лісомисливське господарство» є характерною обернена тенденція до зменшення рівня витрат із 98 % до 89 %.

Рентабельність операційних витрат характеризує прибутковість операційних витрат. Вона показує, скільки прибутку припадає на 1 грн. понесених

операційних витрат, тобто вигідність для підприємства виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, продажу товарів, понесених інших витрат операційної діяльності та являє собою витратний показник рентабельності. Серед досліджуваних підприємств практично всі підприємства є стабільно прибутковими.

Таким чином, в цілому зважаючи на більш стабільну ситуацію, лісова галузь все таки потребує удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами, адже управління витратами – найважливіший інструмент досягнення підприємством високого економічного ефекту.

Управління витратами можна охарактеризувати як процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями і постійного контролю рівня витрачання ресурсів, стимулювання економії. На лісгосподарських підприємствах управління витратами є важливим засобом побудови системи обліку витрат з врахуванням тактичних і стратегічних цілей керівництва. Воно передбачає систематичний моніторинг фактичних витрат та їх поведінки під дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, прийняття рішення щодо покращення структури собівартості продукції тощо [19].

Метою управління витратами операційної діяльності є зниження витрат на одиницю виробленої продукції, підвищення рентабельності господарських процесів, оптимізація структури витрат та рівня ризику фінансово-господарської діяльності.

Управління витратами повинно враховувати такі аспекти:

- відстеження та корегування величини витрат на закупівлю необхідної сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, оплати праці;

- аналізувати та корегувати діяльність, яка спричиняє виникнення витрат: пошук шляхів зменшення матеріало- та трудомісткості без загрози втрат якості продукції [11].

Перед системою управління витратами підприємства можуть ставитися такі завдання:

- зменшення абсолютної величини витрат підприємства в цілому та за окремими видами (напрямами) його діяльності;

- забезпечення стабільності розподілу витрат у просторі та часі, що дасть змогу забезпечити фінансову стійкість підприємства та попередити його неплатоспроможність.

Механізм створення системи управління операційними витратами лісгосподарського підприємства, повинен включати сфери горизонтального та вертикального управління та організаційно-економічні процедури, що здійснюються в три етапи:

- 1) Аналіз існуючих інформаційних потоків щодо здійснення операційних витрат і аналіз витрат попередніх періодів.

- 2) Формування інформаційної та нормативної баз управління операційними витратами та механізму контролінгу за споживанням ресурсів підприємства.

- 3) Створення механізму аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо витрат і управління фінансуванням операційних витрат [20, с. 139].

Отже, налагоджена система управління витратами операційної діяльності лісгосподарських підприємств сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності, збільшенню доходів та фінансових результатів, закріпить стабільність підприємства в конкурентному ринковому середовищі.

За результатами проведеного аналізу операційних витрат лісгосподарських підприємств Поліського регіону встановлено, що прослідковується

стабільна динаміка їх зміни, у структурному відношенні переважають матеріальні витрати, а прибутковість є на достатньому рівні. В цілому лісова галузь є досить перспективною, але потрібно провести оптимізацію витрат, що в кінцевому результаті призведе до зростання рівня рентабельності. Саме оптимізація витрат, а не зменшення їх обсягів дозволить добитися росту економічної ефективності діяльності, підвищення конкурентоспроможності.

Список літератури

[1] Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю., Цегельник Н.І. Управлінський облік: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2015.

[2] Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. № 3852-ХІІ. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (22.02.2016)

[3] Кудряшова К.М. Стратегічні пріоритети розвитку лісового господарства України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 – Чернігів, 2016. – 22 с.

[4] Щодо діяльності Державного комітету лісового господарства України: Інформаційно-аналітичні та довідкові матеріали до колегії від 25.10.2008. К., 2008.

[5] Доксич В. Проблеми лісових ресурсів України – <https://ecology.unian.ua/1194415-problemi-lisovih-resursiv-ukrajini.html> (23.02.2016)

[6] Основні досягнення лісового господарства України. – http://dkg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=121197&cat_id=81209 (23.02.2016)

[7] Волинець І.Г. Сучасний стан розвитку підприємств лісового господарства України // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». № 819. 2015. С. 373-380

[8] Печуляк В.П. Перспективи розвитку державного управління у сфері лісового господарства // Юридичний вісник. № 4 (17). 2010. С. 28–30.

[9] Матеріали щодо підсумків роботи підприємств Державного агентства лісових ресурсів України за 2014 рік, 30 січня 2015 р. – К.: Державне агентство лісових ресурсів, 2015.

[10] Прохар Н.В., Ночовна Ю.О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011.

[11] Адамовська В.С., Брітан Н.В. Удосконалення управлінського обліку витрат операційної діяльності як один з напрямів бізнес-адміністрування // Агросвіт. № 8. 2015. С. 58-61.

[12] Присяжнюк С.В., Гончар Г.І. Облік операційних витрат за міжнародними стандартами. – http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2011/Economics/7_94357.doc.htm (23.02.2016)

[13] Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. Наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999р. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (24.02.2016)

[14] Юрченко О.В. Методологічні підходи до удосконалення обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції в лісовому господарстві // Актуальні проблеми економіки. № 5 (107). 2010. С. 236–242

[15] Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996 – XIV. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14> (24.02.2016)

[16] Денисюк О. М. Аналіз операційних витрат машинобудівних підприємств на прикладі Вінницької області // Агросвіт. № 22. 2013. С. 38-44.

[17] Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Положення від 31.12.1999 р.

№ 318. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3332-17> (24.02.2016)

[18] Гайдучок Т.С., Мостепанюк В.А. Ефективне управління основними засобами підприємств лісового господарства як рушійна сила інноваційних процесів // Інноваційна економіка. № 4 (42). 2013. С. 149–154.

[19] Шутько Т.І. Економічна сутність управління витратами підприємства. – <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3681> (26.02.2016)

[20]. Бойко Є.І. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах // Науковий вісник НЛТУ України. Вип. 18.6. 2008. С. 139.